

De Das - jaarverslag 2024

Dassenwerkgroep Loonse en Drunense Duinen en omgeving

Werkgebied de driehoek Raamsdonksveer, Tilburg en 's-Hertogenbosch

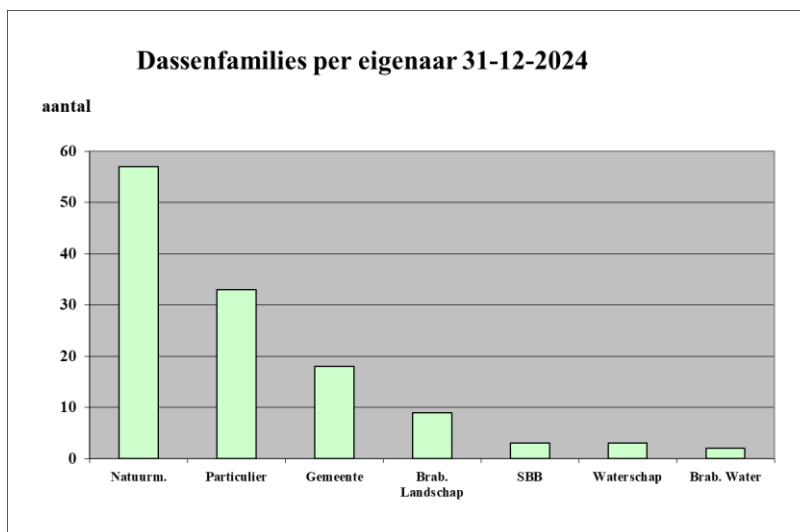
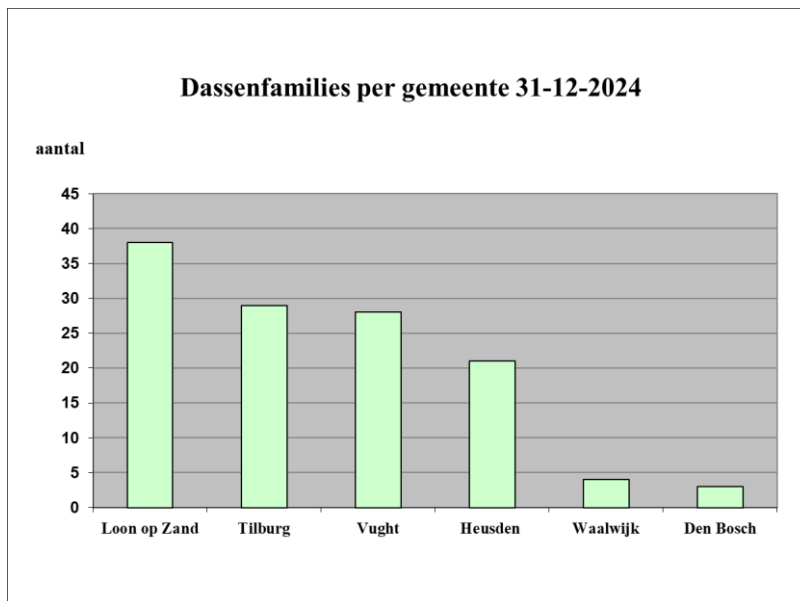
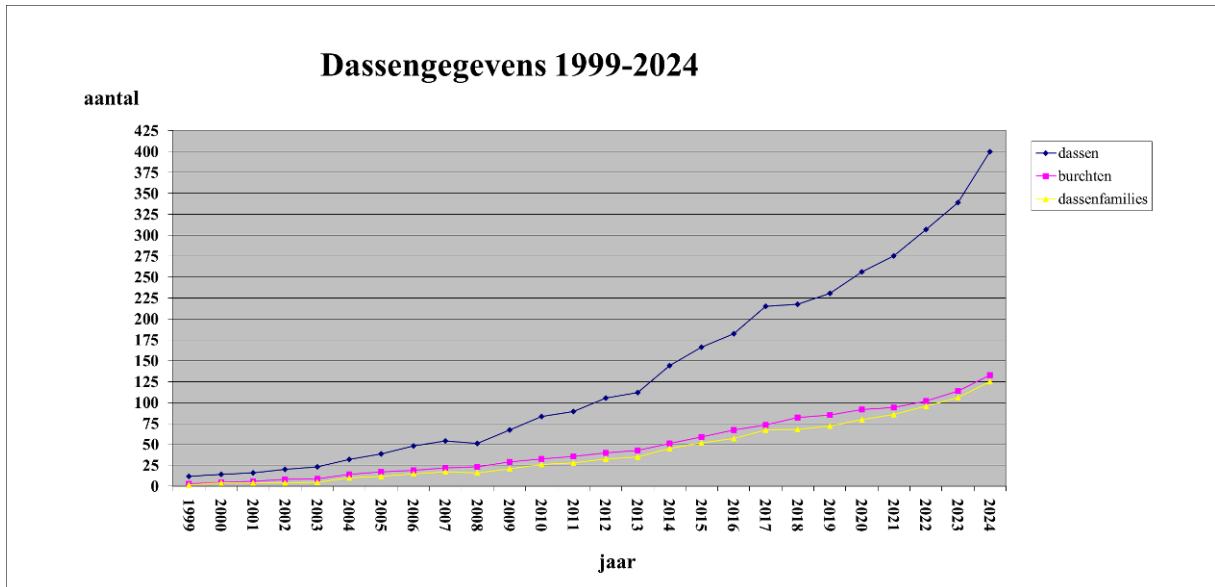

Algemeen

1. **25 jaar dassen in de duinen.** Het herintroductie project van de das in de duinen startte in 1999 met het uitzetten van 12 dassen in twee uitzetrennen. In de periode 1999-2004 werden totaal 21 dieren uitgezet ¹. Er werd een derde uitzetren aangelegd. **De herintroductie van de das is zeer geslaagd.** De populatie dassen ging groeien en evenwijdig daaraan het aantal leden van onze dassenwerkgroep. De conclusie is dat het **goed gaat met de das**. Het dier kent een robuuste populatie en het dier heeft een vaste plek gevonden in een groot verspreidingsgebied, in het beschreven *territorium*.
2. Onze **dassenwerkgroep** bestaat eind 2024 uit **16 personen**. De leden zijn Jolanda van den Boer, Lonneke van Huijgevoort, Marijke Kreukniet, Heleen Verduijn, Hemmo Dekkers, Frans van Gils, André Janssen, Rolf Kruger, Peter Kuijpers, Ralph Kuijpers, Steef Molema, Rob Mulders, Niels de Nijs, Cees Pasmans, Bas Vermolen en Bert van Opzeeland.
3. **Rob Mulders** is sinds dit jaar lid van onze dassenwerkgroep en houdt samen met anderen dassenburchten bij in de omgeving van zijn woonplaats Udenhout.
4. **Marijke Kreukniet** is nieuw lid van onze dassenwerkgroep en is daarnaast coördinator van de **Zoogdierwerkgroep Vught (ZDW-Vught)**. Voor deze werkgroep werd samen met Ton Popelier een inventarisatieformulier gemaakt. Ook de gegevens van de ZDW-Vught zijn voor wat betreft de burchten in ons *territorium*, ten noordwesten van de N65 in deze rapportage opgenomen. Ton volgt naast de wolf in Noord-Brabant de das in het gebied ten zuidoosten van de N65.
5. **Theo Putters** uit Drunen inventariseert onder andere roofvogels, daarbij komt hij ook dassenwerk tegen en kent de burchten. Hij meldt zijn bevindingen. Ook zijn dassengegevens zijn in deze rapportage opgenomen.
6. Het **aantal dassen per 31-12-2024** is naar schatting 400 en is daarmee 61 hoger dan de stand per 31-12-2023 (339 dieren). Eind 2024 zijn er 133 **dassenburchten**, waarvan er het hele jaar 125 zijn **bewoond**. Ten opzichte van eind 2023 (114 burchten waarvan 106 bewoond) is dit een toename met 19 bewoonde dassenburchten. De jaarlijkse toename van het aantal dieren en bewoonde dassenburchten is het hoogste sinds het begin van de herintroductie.
7. **Leeswijzer:** om een eerste indruk te krijgen over de inhoud van een alinea zijn een of enkele woorden in **vet** weergegeven.

¹ Bert: 2009 - 10 jaar dassen in de duinen

De cijfers

Dassenwerk

1. In 2024 is er een record aantal van **19 nieuwe dassenburchten** bij gekomen waarvan de burchten 128 en 128a één dassenfamilie vormen:
 1. 124 Martha Jonker (Zandleij)
 2. 125 Peter Kuijpers 12 (Bundersestraat)
 3. 126 Rob Mulders 1 (Assisië)
 4. 127 Simon van Soelen 1 (De Roestelstaete)
 5. 128 Jan Verhagen 21 (De Maaijen) - 128a Theo Putters 7 (De Maaijen)
 6. 129 Gerard vd Burg 5 (HtH)
 7. 130 Lex Querelle 3 (HtH)
 8. 131 Peter Kuijpers 13 (RTV-toren)
 9. 132 Hemmo Dekkers 9 (Lido)
 10. 133 Maikel van Gestel 2 (Vierbundersweg)
 11. 134 Bas Dielen 4 (HtH)
 12. 135 Jolanda vd Boer 4 (Biezenmortel)
 13. 136 Jan Verhagen 23 (Kraanven)
 14. 137 Wim Dieden 1 (Golfbaan)
 15. 138 Cees Pasmans 3 (Industrierrein)
 16. 139 Jan Verhagen 24 (Roestelberg)
 17. 140 Jan Verhagen 8 (nabij 18.4)
 18. 141 Frans Dieden 7 (Zandkant)
 19. 142 Jelle van Aalst 5 (Leemkuilen)
2. In 2024 zijn er **zes** nieuwe locaties aangetroffen **bij bestaande burchten**. Deze *bijburchten* hebben een volgnummer gekregen van de *hoofdburcht* en vormen samen daarmee een geheel. Wij gaan er vanuit dat er één dassenfamilie woont:
 1. 20b Jan Verhagen 22 (De Moer)
 2. 22b Guus van Laar 1 (HtH)
 3. 59b Peter Kuijpers 14 (Stokhasselt)
 4. 60a Den Bogerd (kunstburcht)
 5. 86a Rob Mulders 2 (Oude Tiend)
 6. 117a Peter Kuijpers 14 (HtH)
3. Eind 2024 is er een **24-tal potentiële** burchtlocaties. Als deze langer bewoond zijn krijgen de burchten een vast volgnummer. In 2024 kreeg een aantal potentiële burchten van eind 2023 een definitief nummer zoals bijvoorbeeld de burchten 137, 140 en 142.
4. In 2024 is er een **6-tal potentiële burchten** bijgekomen. Op basis van onze inventarisaties krijgen deze een 1, 2 of 3-sterren beoordeling.
 1. ** Bart Steenberg 1 ('t Hoog)
 2. ** Jolanda van den Boer 2 (Berkhoek)
 3. ** Rob Mulders 3 (3e Klamp)
 4. ** Rob Mulders 4 (3e Klamp)
 5. ** Jolanda van den Boer 3 (Duinen)
 6. ** Marijke Kreukniet 1 (Cromvoirt)
5. Het totaal aantal **dode dassen** als slachtoffer van het verkeer is niet bekend. In het systeem FRS van de Provincie worden dode dieren binnen gemeld. Hierin staan overzichten per locatie waaronder de das: [Wildaanrijdingen dashboard \(arcgis.com\)](https://arcgis.com).
6. **Bezoek burchten**: er werd in totaal 486 keer een burcht bezocht. Daarnaast waren er 109 losse meldingen en andere zaken waarvan een aantal in dit verslag aan bod komen.
7. **ZDW-Vught** inventariseert een aantal dassenburchten. Deze liggen ten noordwesten van de N65. De werkgroep is onderdeel van IVN/Natuur- en Milieugroep Vught. De ten zuidoosten gelegen dassenburchten van de N65 worden bijgehouden voor Ton Popelier die onder andere hier de dassenburchten bijhoudt.

Foto's Jolanda.

8. Steef en ik bezochten samen met Jan Verhagen (Nm) een aantal dassenburchten op de Margriet. Daarnaast had Jan een afspraak met **schaapherder** Bart van Ekkendonk van **De Lachende Ooi**. We hebben uitvoerig over allerlei zaken gesproken. In het najaar bezochten Jan (Nm), André en ik ook een aantal burchten en wisselden we ook nu weer veel informatie uit.
9. De **dassentunnel** onder de **Schoorstraat** in Udenhout stond het grootste deel van het jaar onder water. Dit werd regelmatig gemeld bij de gemeente Tilburg. Peter had hierover contact met de gemeente Tilburg. Bas Dielen die eerder lid was van onze dassenwerkgroep en nu werkzaam is als adviseur Ecologie en Groen bij de gemeente Tilburg wil de situatie in januari 2025 ter plekke met ons beoordelen. Ter voorbereiding hierop werden door Jolanda en Rob de locatie bezocht en foto's gemaakt.
10. De dassen in de houtwal '*Frans Dieden 6 (Den Bogerd)' in de nieuwe woonwijk **De Bogert in Udenhout** vormde de basis voor de aanleg van de nieuwe **kunstaburcht '60a Den Bogerd (kunstaburcht)'**. Deze werd begin 2024 aangelegd. Gelijktijdig werden de dassen in de houtwal van de nieuwe wijk door onze werkgroep in de gaten gehouden. De bedoeling was dat de dassen uit zichzelf naar '60a' zouden gaan. Zij komen dan in het territorium van de dassen die in burcht '**60 Den Bogerd (uitzetren)**' zitten, op korte afstand van de kunstaburcht 60a. Wij beschouwen '60 en 60a' als een dassenfamilie. Op verzoek van Das&Boom (D&B) begeleidde Peter langdurig de bouw ervan en de aanleg. Tussen de twee burchten ligt de migratieroute voor de das. Volgt hij deze route dan stuit hij op de nieuwe kunstaburcht. Tijdens de werkzaamheden: het aanbrengen van het zand, het plaatsen van de nestkisten, het aanleggen van de buizen en het dichtgooien van de heuvel, heeft Peter regelmatig overlegd met Bert Hesse (D&B). De aanleg is in overleg gebeurd en ziet er goed uit. In het najaar vonden de dassen de kunstaburcht en werd deze bewoond.

Foto's Peter. Aanleg kunstaburcht 60a in Udenhout.

Foto's Peter. Kunstburcht 60a in Udenhout. In het najaar werd de kunstburcht bewoond.

11. De dassen in de houtwal in dassenburcht ‘*Frans Dieden 6 (Den Bogerd)’ in de nieuwe woonwijk **De Bogert in Udenhout** werden dit jaar intensief gevolgd. Omdat hier huizen zijn gepland diende de burcht onklaar te worden gemaakt. Tijdens de voorbereidingen was er intensief contact tussen Peter, Bert Hesse (D&B), Princeprojecten en een medewerker van ADCM BV die het project mede begeleidde. In de periode van 4 tot 21 november werd de burcht onklaar gemaakt door de ingangen voor 75% dicht te gooien, er stokjes voor te plaatsen, dit weer te herhalen, de omgeving te maaien, er gaas op te leggen en er werd een camera bij gezet. Peter controleerde regelmatig de situatie ter plaatse. Er werd gegraven en uiteindelijk werd de burcht onbewoond verklaard. Daarna werd een kraan ingezet om een gedeelte van de struiken te verwijderen en om de burcht tot een diepte van één meter te ontgraven. De burcht is vervolgens aangevuld, verdicht en voorzien van gaas.

Foto's Peter: activiteiten van onklaar maken dassenburcht ‘* Frans Dieden 6 (Den Bogerd)’.

12. Peter, Niels en ik kregen bezoek van Gaby Meekens van Burgercoöperatie het ‘**Land van Ons**’. De Stichting koopt in heel het land agrarische grond op en beheert deze ecologisch. Zo heeft zij acht hectare gekocht in Udenhout langs de Schoorstraat. De bedoeling was kennismaking, uitwisseling van informatie, wat *wenst* een das van zijn omgeving en inrichting ervan. Er werd een bezoek gebracht aan de dassenburchten die naast de

- percelen liggen. Voor meer informatie zie: [Udenhout - Land van Ons](#). Het gebied wordt begin 2025 ingericht met houtwallen.
13. In het zuidwestelijk deel van de duinen ten noorden van **Loon op Zand** werden **Amerikaanse eiken** geroid. Op verzoek van Nm werd beoordeeld óf er dassenburchten in het gebied van 65 ha. lagen. Ons antwoord was dat er geen dassenburchten bekend zijn in het aangegeven gebied.
 14. Door Maurits Dekker werd bij D&B een dode das gemeld in het **Land van Altena** nabij Genderen. Zover mij bekend zijn er geen dassenburchten in het Land van Altena. De informatie werd gedeeld met vrijwilligers in het Land van Altena.
 15. Er werd een **dode das** op de A59 bij **Waspik** gemeld. Omdat er geen bekende dassenburchten hier bekend zijn heeft Frans het ten noordwesten ervan liggende gebied bezocht. Hij heeft geen dassenactiviteit gevonden, er was door het gebied niet door te komen vanwege hoog opgaande begroeiing. We kunnen niet uitsluiten dat er een burcht zit.

Graphics Bert en Frans. Links de doodrijdlocatie, rechts het zoekgebied.

16. Bij familie Span in Drunen liep een **dolende das** in de tuin behoorlijk ver in een woonwijk. De volgende gegevens komen van dhr. Span: “De das werd met een vangstok gevangen, hij verbleef al enkele dagen in de omgeving en in onze tuin. Het dier bleef rustig zitten, onze tuin ligt middenin een grote woonwijk met weinig EVZ’s. De das had een kleine verwonding op de neus maar ook op het achterlijf.” Mogelijk is het dier verstoten door zijn familie. De dichtstbijzijnde dassenburchten liggen op behoorlijke afstand van de Van Nesstraat waar de das werd gespot en gevangen. Het dolende dier werd gemeld bij de dierenambulance en opgehaald door Stichting Dierenlot en werd vervoerd naar Doorwerth, naar **Stichting Avolare**.

Foto Wallie Span. De das in de transportkrat van Stichting Dierenlot.

17. Er kwamen enkele dassenmeldingen binnen van middenin het dorp Biezenmortel. Hebben we te maken met **dorpsdassen**?
18. In juni werd een **dode zogende das** op de Margrietweg gemeld. Deze kon van vier bewoonde burchten komen. De locatie lag nagenoeg in het midden ervan. De omgeving werd daarna beoordeeld op dolende dassen. Ook Nm hield dit mede in de gaten. We hebben geen jonge dassen aangetroffen.
19. In maart bezochten André, Bas en ik medewerkers van de gemeente Vught. Een van de agendapunten was **Dassenvoorzieningen Guldenberg**. Na een kennismakingsronde werd ingegaan op de al **jarenlange spelende problematiek**. De bedoeling is om de weg De Heikant/Guldenberg te gaan repareren omdat deze in slechte staat verkeert. Met name de bermen en het zware verkeer zorgen voor heel veel overlast en onveilige situaties. De insteek is om tegelijk met de werkzaamheden **faunarasters en tunnels** aan te leggen. Naast de vele dassen die worden doodgereden werd ook besproken dat er veel reeën, vossen en andere dieren slachtoffer worden met alle gevolgen daarvan. Verkeersdeelnemers kregen (soms grote) **materiële en emotionele schade**. Daarnaast loopt de **z er drukke** weg de Heikant/Guldenberg dwars door het Nationale Park Loonse en Drunense duinen een Natura2000 gebied. Er werd ingezoomd op de faunavoorzieningen. Men kende het plan niet dat wij een aantal jaren geleden al bespraken met de toenmalige gemeente Haaren. De dossiers werden vanuit Haaren bij de gemeentelijke herindeling niet overgedragen aan Vught. Wij brachten de plannen wederom op tafel. In oktober volgde in conferentieoord De Guldenberg in Helvoirt een vervolgoverleg. De aanwezigen waren medewerkers van de gemeente Vught, provincie Noord-Brabant, BL, Andrée en ik. Begin november volgde een bezoek op locatie met beleidsmedewerker Monique van Rossum van de gemeente Vught. Zij maakte **kaartjes van drie locaties** die wij beoordeelden en er aanvullingen op gaven. Deze zijn nagenoeg gelijk aan de oplossingen die wij eerder afspraken met de gemeente Haaren en waarin wij ons konden vinden.

Concept plannen gemeente Vught: links bij de westelijke burcht, rechts bij de midden en oostelijke burcht met faunaraster en tunnels.

20. Op 9 november was er weer een dassenslachtoffer te betreuren op De Heikant/Guldenberg. Het was sinds 2004 het 37ste slachtoffer waarvan vier zogende dassen waarvan de jongen ook omkwamen. Deze jongen zitten niet in het getal van 37.

Foto's Bas: dode das De Guldenberg. Het was een zware beer van maar liefst 19 kilo. Graphic Bert.

21. Gemeente Vught: **project De Gijzel** in Helvoirt. In het project tussen de Poitierstraat en de Gijzel in Helvoirt wordt door de gemeente onder andere een bos aangelegd. Er werden dassensporen aangetroffen, dit was voor de gemeente aanleiding met ons contact op te nemen en of wij advies konden geven over de **inrichting van het project**. André en ik hebben samen met een beleidsmedewerker van de gemeente de locatie bezocht en advies gegeven. V.w.b. de bosinrichting als mogelijk foerageergebied voor dieren adviseerden wij hier inlandse bomen en besdragende struiken in aan te planten. Daarnaast zagen we een wissel vanuit De Hooge Weij het plangebied in lopen.
22. Op verzoek van Jan van Mierlo, **coördinator vrijwilligers Nm** Brabant Noord-Oost en Rijk van Nijmegen bezochten André en ik het **Vlijmens Ven** om informatie te delen. Ons aandeel hierin was de das en historie. Daarnaast waren enkele andere vrijwilligers aanwezig met ieder haar/zijn specialisme.

Foto's André en Bert. Fons Mandigers heeft heel veel betekend voor de natuur in het Vlijmens Ven en de aanwijzing tot Natura2000, de Europese bescherming. Zijn collega's benoemden de wandelpaden in het gebied naar hem, een zéér terechte vermelding.

23. Ik kreeg een melding van een doodgereden (**mogelijke**) **visotter** op de A58. De melding kwam van Lars Koreman van Nm. De locatie was A58, rijrichting naar Eindhoven vlak voor de afslag naar Oirschot. Hij zag deze in de middenberm liggen. Ik meldde dit bij Rijkswaterstaat (RWS) bij het landelijke informatiepunt 08008002.
24. Peter bezocht samen met de voorzitter van het **Zonnepark in Loon op Zand** en de groenaannemer de situatie op het zonnepark om te gaan bekijken wat betreft **groenaanplant**. Ze waren al volop bezig met de inlandse besdragende struiken en bomen terwijl er ook fruitbomen werden geplant. De wissels van de das onder het hek werden bezocht en de aannemer zorgde daar voor extra aanplant. Ook de wissels over het park

- heen kregen de aandacht en de aannemer gaat hier later dit jaar een speciaal klaverrijk grasmengsel zaaien.
25. Op **Kinderboerderij Stokhasselt** waar Peter vrijwilliger is werden cavia's, konijnen en loopeenden doodgebeten. Hij hing camera's op om te proberen te ontdekken wie het heeft gedaan. Helaas hebben de camera's geen vos gespot, maar toch heeft hij toegeslagen. Deze keer vanaf het openbare pad. De kippenren ligt aan dit pad en de vos heeft een kip en twee loopeenden tussen de spijlen door te pakken gekregen. Peter had veel contact met Cees die met goede tips kwam.
 26. Op verzoek van Bas Dielen van de gemeente Tilburg ging Peter samen met hem kijken naar het gebied **De Zwaluwenbunders**. De gemeente Tilburg heeft hier onder andere plannen voor onderhoud, maar wil om te voorkomen dat er fouten ontstaan, zelf eerst een en ander checken met name de locaties van dassenburchten. Hij kreeg van Peter een uitgebreid verslag dat gebruikt gaat worden voor de ontwikkeling van het **plan Zwaluwenbunders**.
 27. Peter kreeg een telefoontje van Marc Moonen van **D&B**. Er was een probleem met de **compensatie** bij de Bergstraat in Loon op Zand die was beloofd. Marc vroeg Peter of hij een up-to-date wilde maken van de burchten in de buurt van de **Bergstraat**. Hij bezocht alle burchten en beoordeelde of deze al of niet bewoond waren en hoeveel pijpen er wel of niet bewoond waren zowel ten noorden als ten zuiden van de Bergstraat. Het overzicht werd opgestuurd aan Marc.

Foto's André: graverij door dassen.

28. Peter heeft overleg gehad met boswachter Cecile Gulikers (Nm). Hij gaat **jaar-breed** aan een soort van inventarisatieprogramma meedoen voor Nm. Het gaat dan over **waarnemingen** die je doet tijdens je aanwezigheid in het veld, maar ook de waarnemingen van de nachtcamera worden daarin opgenomen. Ook extra vragen zoals onderzoek naar de werking van faunatunnels kon daarin meegenomen worden. De opzet van het onderzoek is nog niet klaar.
29. Naast een **zandpad in Cromvoirt** zit sinds het voorjaar van 2023 dassenwerk. De potentiële burcht heet **'**Marijke Kreukniet 1 (Cromvoirt)'**. Wij werden door de gemeente Vught benaderd omdat er een gevaarlijke situatie was ontstaan. Er zaten **gaten in het zandpad** en ze wilden weten hoe zij hier mee om diende te gaan. Het pad wordt veelvuldig door onder andere wandelaars, landbouwverkeer en paarden gebruikt. Door de gemeente waren de gaten in het pad gedicht na een ongelukje met een ruiter en zijn paard. Het pad is geen eigendom van de gemeente, maar zij heeft hier wel zorgplicht. Begin november bezochten medewerkers van de gemeente Vught, Marijke en Martha Jonker van de ZDW-Vught en André en ik de locatie. Vanaf de zijkant (noord en zuid)

ondergraven dassen het zandpad wat soms tot gaten leidt. Er werd afgesproken dat Martha die hier vaak wandelt de gemeente op de hoogte brengt als er schade aan het pad is. Daarnaast adviseerden wij de dassenpijpen te ontmoedigen en hierover contact op te nemen met eigenaren van de grond. Vlakbij de locatie van het zandpad ligt al jaren een dassenburcht in een houtwal, ook deze werd belopen. Samen vormen deze burchten een familie. Deze potentiële dassenburcht ‘*** **José van Oers 1 (Cromvoirt)**’ is dit jaar flink beschadigd geraakt, een deel van de houtwal werd gerooid en is daardoor aanmerkelijk kleiner geworden. Mogelijk zijn hierdoor de dassen naast het zandpad actiever geworden. Daarnaast is de das regelmatig actief op het terrein van José en heeft hier een aantal pijpen. Er werd door de gemeente een gevarenbord geplaatst. De situatie is in het gebied niet stabiel. Ook D&B werd door een omwonende benaderd over gaten in het pad.

Foto's Jan van der Zanden: medewerker gemeente Vught.

30. Een **ecoloog** die voor **Tennet** werkt nodigde Peter uit om met hem camera's op te hangen op de oude dassenburcht die lag op de locatie van het nieuwe trafostation en bij de aangelegde kunstburcht of deze werd bewoond. Men keek ook bij de Stokhasseltlaan waar ook een dassenburcht ligt in het werkgebied van Tennet. Tijdens het bezoek kwamen sporen van een **bever** tegen en werden knaagsporen van het dier aangetroffen. Peter hing er een camera bij. Op beelden zit de bever op z'n gemak de stam van een boomstobbe door te knagen. Het was zijn eerste filmpje van een bever en dat in Tilburg-Noord, heel bijzonder.
31. Via Lex Querelle (Nm) kreeg Peter een mail van **Tennet** waarin ze vroegen wat te doen met een dassenburcht op Huis ter Heide **waar een hoogspanningsmast komt** en ze nog grondonderzoek voor de fundering van de mast gingen doen. Tennet stelde voor om in de buurt van de burcht een hoop zand te storten waar de das dan een nieuwe burcht kon maken. De mail is ook doorgestuurd naar Marc Moonen (D&B) met de vraag wat hij van deze oplossing vond.
32. Peter kreeg een verzoek van Nm om contact op te nemen met inwoners in Waalwijk. Zij hadden na hun vakantie plotseling een **das in hun tuin**. Er werd een filmpje gestuurd met daarop een das die zijn pijp inliep die hij in hun tuin gegraven had. Ze waren hier niet blij mee en vonden het fijn als Peter langs kwam. Tijdens het bezoek werd duidelijk dat de villa een tuin heeft die ongeveer grenst aan het natuurgebied waarin het Galgenwiel ligt met de daarin een dassenburcht. In de tuin lag een dassenpijp met verse graafsporen. Peter legde uit dat men het beste de das kon ontmoedigen door de pijp gedeeltelijk dicht te gooien en takjes voor de ingang te zetten. Na een paar dagen kreeg hij het bericht dat de das de ingang niet meer inging, maar een andere ingang had gemaakt. Peter adviseerde hier hetzelfde te doen en kreeg het bericht **dat de das niet meer in de tuin woonde**. De pijpen werden dicht gegooid. Peter werd bedankt voor het advies.
33. Peter filmde op heel veel burchten onder andere voor het **project van Nm steen- en boommarters** en filmde daarnaast ook veel andere dieren.

34. Er kwam een melding binnen van dassensporen ten oosten van het **Engelmeer in 's-Hertogenbosch**. Het is de das gelukt de drukke A59 over te steken. Ten zuiden ervan ligt een aantal burchten in De Moerputten. De locatie van de burcht is nog niet bekend, het gebied is er voor zeer geschikt.
35. Peter maakte een document met de titel: *Advies om dassenoverlast tegen te gaan*. Hij maakte dit omdat dassen nogal eens schade op grasvelden veroorzaken. D&B heeft bij het opstellen hiervan adviezen gegeven. Het document is beschikbaar.
36. N.a.v. meldingen van **VV Helvoirt** werd het sportpark in Helvoirt ten zuiden van de spoorlijn bezocht. Er was **mogelijk dassenschade**. Men had enkele jaren last van graverij op een van de velden. We hebben de omgeving rondom het voetbalveld bezocht en hadden in eerste instantie geen dassenwerk aangetroffen zoals wissels, pijpen of een burcht. Er werden wel veel konijnensporen aangetroffen, maar een konijnenburcht werd niet gevonden. Er werd advies gegeven hoe eventueel te handelen zoals foto's van graverij te nemen en ook om er een camera te plaatsen. Het document van Peter *Advies om dassenoverlast tegen te gaan* werd gedeeld. Terwijl wij met Piet Vugts, lid van VV Helvoirt de vereniging en omgeving bezochten vond Cees en zijn collega van BL vlak nabij de sportvelden een bewoonde nieuwe dassenburcht, aan de noordzijde van de spoorlijn. Deze kreeg als naam '**138 Cees Pasmans 3 (Industrieterrein)**'. Toeval bestaat. Daarna bezochten André en ik nogmaals de ruime omgeving waarbij we nogal wat dassenwerk aantreffen.
37. Via Frans Kapteijns (voorheen boswachter van Nm) kwam een melding van mogelijk **dassenwerk** in een tuin in Berkel-Enschot. Er werd contact opgenomen met de eigenaar en er werden filmbeelden gemaakt. Het bleek uiteindelijk om een **tam konijn** te gaan.

Lezingen, educatie en PR

38. Voor de dassenlezingen **Das in de Klas** heb ik met mijn kleinkinderen Jara en Juna van Opzeeland een bezoek gebracht aan het **Natuurmuseum** in Tilburg. In hun favoriete museum is veel over de das te zien en te leren.

Foto's: Bert in het Natuurmuseum in Tilburg. Links Jara, rechts Juna.

39. In mei gaf ik twee dassenlezingen **Das in de Klas** voor twee groepen zeven/acht en zeven/acht van **Basisschool De Ontdekking** in 's-Hertogenbosch. In de klassen zitten onze kleindochters Jara en Juna. Er waren totaal 56 leerlingen. Jara en Juna hielpen mij bij de presentatie, zo legden zij heel veel dassenzaken uit. Normaal gesproken doen André en ik **Das in de Klas**, helaas was André door ziekte verhinderd.

Foto's Wil van Opzeeland.

40. Door Cees werd een **dassenlezing** gegeven voor **IVN Oisterwijk**. Cees ging onder andere in op de dassen die zich inmiddels hebben gevestigd in de omgeving van Heukelom, Oisterwijk en op de Kampina. Er waren ongeveer 25 aanwezigen.
41. Peter had contact met Annette van den Dulk boswachter van Nm. Zij vroeg of hij een **dassenlezing** wilde geven voor de **publieksvrijwilligers van Nm**. De lezing was in een heel prettige ontspannen sfeer in het bezoekerscentrum in Oisterwijk. Het aantal aandachtige luisteraars was 35.

Foto's Annette van den Dulk boswachter van Nm.

42. Peter deed op verzoek van de **Kinderboerderij Stokhasselt** in Tilburg mee aan de **Open dag**. Hij had een stand ingericht met een opgezette das, wildcamera, puzzels, schedels, boeken en haren van dassen. Bovendien was er steeds een dassenfilm van 15 minuten te zien. Er was behoorlijk veel belangstelling.

Foto's Jolanda: van links naar rechts vos, reebok en boommarter.

43. Jolanda maakt prachtige foto's van onder andere dassen. Zij leverde deze aan voor een **informatiebord** in het park van **Huize Assisië** in Udenhout. Het bord zal gaan over de **Big Five** van Udenhout.

44. In juni vond de **jaarlijkse Duinboeren Dag** plaats op de boerderij Het Blauwe Schaaap in Udenhout. De opkomst was geweldig. Onder de stralende zon verzamelden vele families, boeren en natuurliefhebbers zich voor een dag vol leerzame en gezellige activiteiten. **Niels** was aanwezig namens onze **Dassenwerkgroep**. Hij had onder andere onze opgezette das meegenomen. Deze zorgde voor veel verwondering bij de kinderen, wat Niels de perfecte gelegenheid gaf om in gesprek te gaan met hun ouders en de boeren over de rol van dassen in ons ecosysteem. Hoewel dassen vaak geliefd zijn vanwege hun schattige uiterlijk en hun belangrijke rol in de natuur zijn ze niet altijd even populair bij omwonenden. Dassen hebben namelijk een voorliefde voor regenwormen en maïs, wat soms kan resulteren in kuiltjes of schade aan maïspcelen. Dit kan voor de boeren een bron van frustratie zijn. Door de opgezette das mee te brengen kon Niels op een laagdrempelige manier het gesprek aangaan over de meerwaarde van de das in het ecologische systeem. Hij besprak hoe dassen bijdragen aan de biodiversiteit en de gezondheid van de bodem en legde uit hoe de regelingen werken voor eventuele tegemoetkomingen voor schade. Het was bemoedigend om te zien hoeveel interesse er was en hoe open de gesprekken verliepen. De Duinboeren Dag was niet alleen een dag van leren en ontdekken, maar ook van verbinding. **Boeren en natuurliefhebbers kwamen samen om te praten over hoe we kunnen werken aan een duurzame toekomst waarin zowel landbouw als natuur floreren.** Het succes van deze dag toont aan hoe belangrijk het is om elkaar te blijven ontmoeten en informeren.

Foto Susan van Daalen: Niels bij de stand.

45. Op verzoek van de **Provincie Noord-Brabant** werd voor het **project Gebiedsontwikkeling Oostelijke-Langstraat (GOL: ombouw A59)** een fietsexcursie verzorgd. De tocht ging vanaf café De Drie Linden in Giersbergen naar de Baardwijkse Overlaat. Het aantal deelnemers was 13 waaronder een aantal medewerkers van de aannemerscombinatie Mourik-Besix en het projectteam van de provincie. Mijn dochter

Marieke was als gast aanwezig vanwege haar betrokkenheid bij de GOL. Er kwam een aantal onderwerpen aan de orde zoals de ondergrond van de omgeving, bewoning in de Langstraat, de centrale slenk, het Drongelens kanaal, de voormalige spoorlijn en het inrichten van een informatiepunt in de aan te leggen bouwketen. De das heeft al jaren een bewoonde dassenburcht in de voormalige spoordijk. Ook op deze locatie worden in het kader van de GOL flinke werkzaamheden verricht. Er werd uitvoerig stil gestaan bij hoe hier te gaan handelen zoals het aanleggen van nieuwe natuur, eventueel verplaatsen van de das, de burcht laten zitten in de dijk en hoe dit dan op te lossen? Als dassenwerkgroep worden wij hierbij betrokken. Eenzelfde soort fietsexcursie zal door mij worden verzorgd tussen Vlijmen en 's-Hertogenbosch.

Foto's Marieke van den Bosch van Opzeeland. Foto rechts: bij de dassenburcht waar een snelfietsroute is voorzien. Hier is al een aantal jaren het fietspad versmald doordat het asfalt door ondermijning door de das is verzakt en gevaarlijke situaties oplevert. De uitspraak van de Raad van State laat op zich wachten.

46. **Stichting Jacques de Leeuw** draagt de dassen in de regio een warm hart toe en heeft veel waardering voor de activiteiten van onze dassenwerkgroep. Zij stelde ons een mooie donatie ter beschikking.

Foto links Bert: er werd vaak dassenwerk aangetroffen langs fietspaden in de duinen en soms op behoorlijke afstand van dassenburchten. De foto toont het fietspad tussen café De Drie Linden in Giersbergen en café De Rustende Jager in Biezenmortel. Foto's rechts André: soms is er *bijvangst* door medebewoning.

47. Niels maakte vanuit de **officiële bestanden van de provincie** een overzicht van **dode dassen** in ons werkgebied. Ik legde deze onder andere naast die van ons en constateerde dat er grote verschillen tussen zitten. Wij hebben veel meer slachtoffers (**periode 2014 t/m 2021: wij 263, provincie 142: wij 85% meer**) en bespraken waaraan dit zou kunnen liggen. Omdat de gegevens in de officiële bestanden voor **beleid** worden gebruikt en Niels deze ook voor zijn werk bij de provincie nodig heeft gaat hij hiermee verder aan de slag.

48. Voor wat betreft de **mortaliteitsgegevens De Heikant/Guldenberg** valt de afwijking tussen onze gegevens en die van de provincie *mee*, maar is toch nog substantieel. Over de periode 2015-2023 telden *wij* 26 dode dassen en de *provincie* 19, een afwijking van 37%.

Graphic Niels o.b.v. gegevens provincie. Door Bert aangevuld met zijn gegevens over De Heikant/Guldenberg.

49. Heleen heeft door een mooie aanbieding nogal wat leden van onze dassenwerkgroep kunnen voorzien van **nachtcamera's** waarbij een aantal met een WIFI-aansluiting.
50. **Onze** jaarlijkse **dassendag** werd dit jaar georganiseerd door Heleen, Lonneke en André. Zij organiseerden een bezoek aan de **Emma molen** en **Landgoed Steenenburg** in Nieuwkuijk. Heleen was helaas ziek. Niels, Ralph en Rolf konden niet aanwezig zijn. Ria Dieden was onze gast. Heleen en Bert stelden een agenda op waarin een voorstelrondje werd opgenomen. Er werd uitvoerig over de vele projecten gesproken waarvan een aantal in dit verslag is verwoord. Na meer dan twee uren *vergaderen* ging André tijdens zijn presentatie in op al zijn activiteiten op Steenenburg waarbij hij gebruik maakte van informatiepanelen. Daarna kregen we van André een uitvoerige rondleiding door het landgoed waarbij cultuurhistorie en natuur in elkaar overlopen. Er werd veel informatie gedeeld. Lonneke had gezorgd voor een heerlijk lunchpakket dat we nuttigden bij de beelden van het ten onder gaande **Frans leger van Napoleon** dat nog zichtbaar is van het vroegere **Land van Ooit**. Iedereen vond het een zéér geslaagde dag en zei uit te kijken naar de volgende bijeenkomst.

Collage Lonneke: sfeerbeelden van onze dassendag.

51. De dassen op Steenenburg: een stukje historie. André deelde heel veel foto's en filmpjes die hij sinds zijn **vele jaren onderzoek** verzamelde op het landgoed Steenenburg waaronder het aantonen dat er dassen woonden. Hij volgde de dassen, zette honderden poelkickers over waarvoor aan de noordzijde van het gebied een scherm werd geplaatst en gaf input bij de ontheffingsprocedure die samen met D&B werd opgesteld. André werkte intensief aan veel zaken mee, volgde de das waar deze zaten en **adviseerde** over het plaatsen van een dassenren en het vangen van de dassen waarvoor een grote vangkooi werd gebouwd. Na een periode bij D&B te hebben verbleven **verhuisden** in 2021 de dassen naar een uitzetren van BL in **Westelbeers**. Er werd in 2023 een kunstburcht op Steenenburg aangelegd die tot nu toe niet wordt bewoond. De dassenactiviteiten werden gemonitord zoals de **ontmanteling** van de vangkooi en de burcht waarvan eerst de vegetatie werd verwijderd en er onder andere casenetgaas met one-way gates werd geplaatst zodat de dassen er wel uit konden maar niet meer erin. De dassenburcht werd met beleid afgegraven en er werd een goed inzicht verkregen in de ondergrondse burcht. In een aantal gebieden op het landgoed werd dassenraster geplaatst met daarin one-way gates, op de plaatsen waar bouwwerkzaamheden (gaan) plaatsvinden. Over al deze zaken was er heel veel contact van André met de gemeente Heusden, ecologen en medewerkers van D&B. Ook verzorgde hij **veel rondleidingen** en gaf uitleg over de cultuur en natuur op Steenenburg zoals voor het college van Heusden, doelgroepen, toekomstige bewoners en passanten. Vaak waren hier er bezoekers die uit *nostalgie* terugkwamen naar het Land van Ooit. Voor meer informatie zie de jaarverslagen van 2019 tot en met 2023. Na de verplaatsing ontdekten migrerende dassen **het leegstaande territorium**. Nu is de das weer terug op het landgoed. Uiteindelijk bouwde de das aan de noordzijde van het gebied zijn burcht. Ook hier werden veel filmpjes gemaakt van de dassen en ook van andere dieren. **André's slogan is: een landgoed zonder dassen in geen Landgoed.**

Foto's André: de huidige dassenburcht, de das sleept met nestmateriaal.

Land van Ooit

Foto's André: Links het voormalige Land van Ooit. Midden de EVZ zoals deze werd voorzien. Aan de noordzijde stuit deze echter op bijna onneembare infrastructuur van wegen zoals de Spoorlaan, de A59 en het Ei van Drunen. Rechts: het plangebied van Steenburg is rood omcirkeld met in groen de locatie van de kunstburcht.

Foto via André: Op het landgoed komen veel woningen te staan. Een van zijn rondleidingen voor toekomstige bewoners.

Collage André: impressie van vele jaren dassenwerk. Zoals de ontmanteling van de dassenburcht, de aanleg van de vangkooi, de omrastering van een aantal gebieden en een kijkje in een dassenkamer met nestmateriaal.

52. Ton Popelier gaf een **wolvenlezing** in het Natuurmuseum in Tilburg samen met Bart van Ekkendonk de **schaapherder** van de Lachende Ooi uit Loon op Zand. Marie-Cecile van het Natuurmuseum vroeg Peter of hij de sprekers wilde voorstellen en het programma van de avond wilde uitleggen. De lezing was met een volle bioscoopzaal een succes.
53. Peter doet al een aantal jaren mee aan de activiteit **De nacht van de Nacht** van de Natuurgroep Gestel. Het is een avondwandeling door het bos onder leiding van gidsen. Tijdens deze wandeling ontmoeten ze verschillende *posten*. Peter stond met een opgezette das bij de uitzetren op Haanwijk en vertelde in het kort over het leven van de das. Elk jaar doen er ongeveer 100 mensen mee. Het is steeds weer erg leuk om aan mee te doen en vooral omdat alle wandelaars heel erg positief zijn.
54. Peter nam contact op met **Brabants Landschap** in verband met zijn dassenpresentatie in St. Michielsgestel voor de Natuurgroep Gestel. Hij vroeg of Brabants Landschap een klein presentje wilde geven voor de kinderen die bij de lezing kwamen luisteren. Hij kreeg twee soorten **sporenwaaiers** om uit te delen aan de deelnemende kinderen.
55. Peter en zijn **kleindochter Kate** gaven een **dassenlezing en (dassen)wandeling** voor de **Jeugd-Natuurgroep Gestel** op Haanwijk in Sint Michielsgestel. Hij is daar ondertussen al heel vaak geweest. Deze keer was hij er met Kate. Peter had een hele nieuwe PPT-

presentatie gemaakt die zowel bij de kinderen als bij de leiding van de Natuurgroep Gestel in de smaak viel. Bij binnenkomst kregen de kinderen stokjes met nummers van Kate om aan de dassenquiz mee te doen. Peter vertelde tijdens de lezing alles over de das en liet daarbij natuurlijk zelf gemaakte dassenfilms zien. De kinderen luisterden met veel aandacht. Hierna hebben Kate en Peter de quiz gedaan waarna alle kinderen van Kate het **hulpboswachterdassendiploma** hebben gekregen omdat ze alle vragen goed hadden. Vervolgens gingen ze op stap naar de kunstburcht waarbij uitleg werd gegeven. Daarna gingen ze weer terug naar het leslokaal waarbij de kinderen aan de slag gingen met knutselmateriaal van en over de das. Na afloop, toen iedereen naar huis ging, deelde Kate nog de **sporenwaaiers** uit. Er zaten ongeveer 30 volwassenen en kinderen in de zaal. Peter vindt het steeds weer leuk dit te mogen doen.

Foto's Natuurgroep Gestel met rechts Kate.

Dassenburchten

56. In De Brand en overal in de duinen en op Huis ter Heide stonden dit jaar door het uitzonderlijke natte voorjaar langdurig **burchten onder water**. Nadat het grondwater was gezakt werden de burchten weer bewoond.
57. De burcht '113 Henk Peters 1 (Bosch en Duin)' werd in 2023 zwaar verstoord. Een teckel was in de dassenburcht gekropen. Er werd toen op drie plaatsen flink gegraven, de teckel werd niet meer aangetroffen. De dassenburcht kwam leeg te staan. In 2024 kwam de das weer terug en liet zijn sporen na. De burcht is weer bewoond.

Foto's Jan Verhagen (Nm): burcht '113 Henk Peters 1 (Bosch en Duin)' wordt weer volop belopen. Tot nu werden geen botten van het vermiste hondje uitgegraven.

58. De **dassenburchten '71 en 71a Henk van Gelder'** in de voormalige spoordijk in de Baardwijkse Overlaat zijn vanwege hoog opgaande begroeiing zéér moeilijk te beoordelen. Op basis van dassensporen is duidelijk te zien dat de burchten zijn bewoond.

Foto Bert. Het voorjaar was nat. Nooit stond er zoveel water in de duinen en in De Brand. Een aantal burchten stond onder water. Nadat deze droog vielen werden ze weer bewoond.

Foto Airpro Waalwijk. Nabij Restaurant Bosch en Duin. Linksboven de windmolens en Bol.com in Waalwijk.

59. Dassenburcht **'23 Harrie Smits (De Maaijen)'** in Drunen. In het voorjaar viel er uitzonderlijk veel regen. Ten zuiden van de burcht stond een perceel met coniferen diep onder water. De eigenaar van het perceel groef een gat in zijn perceel, daarin werd een pomp gehangen met slangen die over de bewoonde dassenburcht liepen. De slangen loosden noordelijk van de burcht in het bos van Nm het overtollige water. André en ik bezochten samen met een boswachter de locatie. Een groot deel van het bos, het bospad en een aantal dassenpijpen kwamen hierdoor diep onder water te staan. Het bos was vanwege het water niet toegankelijk. Omdat de meeste dassenpijpen hoog en droog liggen viel de schade mee.

Foto's André.

Foto's André. De slangen lekten waardoor er mooie stilleven's ontstonden.

60. Burcht '**Bert van Opz. 8 Klokkenlaan**' in Loon op Zand wordt al veel jaren overlopen door jongeren. Er werd in de avonduren zelfs een paintball wedstrijd gehouden. De jongeren die nabij logeerden verstoorden de burcht meermaals en de eigenaar van het logeeradres werd er steeds op aangesproken. Het is al jarenlang een probleemburcht. Filmpjes werden gedeeld met het **Bevoegd Gezag**. De eigenaar van het logeeradres werd wederom bezocht door het Bevoegd Gezag. Het lijkt maar niet te helpen om de activiteiten te stoppen.
61. Landgoed Steenenburg. De dassenburchten '**123a en 123b André Janssen 5 (Steenenburg)**' in Nieuwkuijk werden door André intensief gemonitord. De gemeente Heusden heeft grote delen van het landgoed ingerasterd. De dassenburcht 123b bleef toch bewoond, daarnaast liet een groot aantal andere dieren zich regelmatig op de camera's zien met nogal wat bijzondere waarnemingen zoals een niesende das.
62. Heleen bezocht op verzoek van Bart Steenbergens op zijn perceel een niet bekende dassenburcht. Zij trof veel verse snuitputjes aan en vier zeer vers gegraven pijpen. Ook vond zij latrines (mestputjes) met verse uitwerpselen. Ten noorden van de vers belopen pijp was er één pijp enigszins dichtgemaakt, stukken boomstronk lagen in een wat oudere pijp en verwijderde deze. De potentiële burcht heet: '** **Bart Steenbergens 1 ('t Hoog)**' in Helvoirt.
63. Dassenburcht '**70 Esther van Beek 1 (Hazennest)**' in Berkel-Enschot. De trotse eigenaars die er direct naast wonen meldden mij: "Eindelijk hebben we gisteravond één klein dasje gespot! De volwassenen zien we bijna dagelijks, we hadden wel het idee dat we ze konden horen. Hoeveel jongen het exact zijn weten we niet. Ze hebben dit jaar een ander deel van de burcht in gebruik en met het nog steeds extreem hoge water staat het oude deel soms nog onder water."
64. Jolanda en Rob bezochten samen met Cees burcht '**102 Paul Bolsius 1 (Heuveltje)**' in Berkel-Enschot. Er waren geen activiteiten en er stond een wildcamera bij. Het lijkt wel dat de dassen verjaagd zijn, alles was hermetisch afgesloten voor de dassen. In de haag naar de nieuwe woonwijk zagen zij wel activiteiten. Er werd achter het spoor gekeken en

- daar werden verse sporen en een viertal pijpen gevonden. De potentiële burcht heeft als naam ‘** Jolanda van den Boer 2 (Berkhoek)’.
65. Ik werd gebeld door Boomrooierij Weijtmans. Tegenover de ingang van De Guldenberg ligt dassenburcht ‘**28 Leonie vd Wal (Guldenberg)**’ in Helvoirt op privéterrein. Men wil op een al aanwezige betonnen plaat een Tiny-huis neerzetten en wilde vanaf de weg direct langs de dassenburcht er naar toe een pad aanleggen met een breedte van ongeveer zes meter. Ik heb daarna ruggenspraak gehouden met D&B. In het *kennisdocument Das* staat dan er een minimale afstand dient te zijn van 20 meter tot een burcht. Het plan werd aangepast, het pad ligt nu op ongeveer 25 meter. Overigens heeft de gemeente Vught **een verbod gelegd op alle werkzaamheden** vanwege onder andere ontbrekende vergunningen.
 66. Steef bezocht burcht ‘**100 Theo Putters 6 (voorheen Stortje)**’. De burcht was niet te benaderen vanwege bramen en brandnetels. Er werd een latrine gevonden en wissels. Steef vermoedt op basis van zijn dassenwerk dat de burcht bewoond is.
 67. Dassenburcht ‘**68 Peter Kuijpers 1 (Spinderspad)**’. Er verscheen op de website van Nm een verhaal over de kunstburcht bij het nog te bouwen nieuwe Trafostation. De kunstburcht ziet er goed uit. De beplanting is ruim voldoende en later in het voorjaar als de boompjes gaan groeien dan is het meer dan een grote hoop zwart zand en hopelijk ook aantrekkelijk voor de dassen. In het voorjaar is er nog geen belangstelling voor de nieuwe kunstburcht. Peter bezocht de oude dassenburcht en er viel hem op dat er heel veel bomen waren omgevallen, dat er tot behoorlijk dicht bij de dassenburcht was gewerkt en er weer heel veel activiteit bij de dassenburcht was. De werkzaamheden hadden de dassen in ieder geval niet verjaagd. Peter hoorde via Lex Querelle van Nm dat de beplanting van de kunstburcht bij het Trafo-station niet voldoet aan de eisen van Nm en moet worden verwijderd. Nm wil alleen inheems autochtoon plantmateriaal hebben en moet worden vervangen door planten met de juiste certificering. Nm en Tennet zijn er na overleg samen uitgekomen wat de beplanting betreft.
 68. Dassenburcht ‘**110 Ralf van Humbeek 1 (Zandleij)**’: Bij deze burcht was het de afgelopen tijd onmogelijk om bij te komen vanwege een hek. Vandaag zijn de werkzaamheden voor het nieuwe transportnet een stuk verplaatst en staan de hekken niet meer om het stuk bos waar de dassenburcht ligt. De burcht werd belopen en bij drie pijpen waren verse graafactiviteiten. Ook zijn er veel neusputjes. De dassen zijn weer terug en als de werkzaamheden op deze afstand blijven dan zullen ze waarschijnlijk ook niet verhuizen.
 69. De *nieuwe* dassenburcht ‘**127 Simon van Soelen 1 (De Roestelstaete)**’ wordt al jaren gevolgd. Zij is steeds bewoond geweest. Nu het landgoed van familie Van Soelen is ingericht en er een stabiele situatie is, is de burcht definitief op de kaart gezet. Familie Van Soelen houdt haar burcht bij: “Dit jaar zijn er twee jongen geboren. Ook is er medebewoning door vos geweest, deze kreeg drie jongen. In het ernaast gelegen maïsveld heeft de das flink huisgehouden, veel maïsstengels liggen om. In mestputten zitten veel maïskorrels.”
 70. Potentiële dassenburcht ‘**133 Maikel van Gestel 2 (Vierbundersweg)**’ kreeg een vast nummer. Maikel die werkzaam is bij de gemeente Dongen meldde dat de burcht aan de Vierbundersweg nog steeds goed werd bewoond. Zij is al enkele jaren bekend.

Foto's van Jolanda en Heleen.

71. Potentiële dassenburcht '**134 Bas Dielen 4 (HtH)**' kreeg een vast nummer. Een paar jaar geleden was er groot onderhoud onder de **hoogspanningsmasten** waaronder deze burcht ligt. De burcht is toen een tijdje onbewoond geweest, maar dit jaar floreerde deze als nooit tevoren. De boompjes groeien weer en de burcht ligt er weer redelijk beschut bij. Er zijn zeker zeven belopen pijpen. Ook liggen er veel neusputjes. Peter vond er twee dassenschedels. Het is zaak deze locatie goed in de gaten te houden, omdat de begroeiing onder de hoogspanningsmasten regelmatig gesnoeid wordt en dan komt de burcht mogelijk in gevaar. Peter wordt door Nm op de hoogte gehouden.
72. Potentiële dassenburcht '**137 Wim Dieden 1 (Golfbaan)**' kreeg een vast nummer. Deze ligt al enkele jaren juist naast het golfterrein. Op de burcht worden regelmatig golfballen aangetroffen.
73. De nieuwe dassenburcht '**138 Cees Pasmans 3 (Industrieterrein)**' ligt in Helvoirt. Zij is eigendom van BL en ligt in een bamboe-bosje op korte afstand van de spoorlijn maar is daarvoor geen bedreiging. De VV Helvoirt meldde dassenschade op één van haar velden dat op korte afstand van de burcht ligt, de voetbalvereniging werd samen met vrijwilligers bezocht. Hoogstwaarschijnlijk ligt de burcht er al langer. Ook vorig jaar had de voetbalvereniging al schade. Door het Brabants Dagblad werd aan schade aandacht besteed.

Foto's Cees: links wissel naast de burcht, midden dassenpijp in het nagenoeg ontoegankelijke bamboe-bosje. Rechts Bert: wissel over de spoorlijn tussen Vught - Helvoirt in het Helvoirts Broek .

Bert van Opzeeland, namens de leden van onze Dassenwerkgroep
 vanopzeeland@hotmail.com
 Vlijmen, 7 januari 2025